

Крім того, вони наполягають на поглибленні співпраці України з НАТО. 1 травня 2004 р. Польща, Чехія, Угорщина та Словаччина стали членами Європейського Союзу. Після цього зберігся формат регіональної співпраці країн “Вишеградської четвірки”, який є аналогічним до регіонального об’єднання Бельгії, Нідерландів та Люксембургу (Бенілюкс) та Балтійської Ради Скандинавських країн.

Літ.: Вандич П. Ціна свободи. Історія Центрально-Східної Європи від середньовіччя до сьогодення. – К., 2004; Герасимчук Т.Ф. Країни Центральної Європи в політиці Європейського Союзу (1989-2004 рр.). – Автореферат дисертації к.і.н. – К., 2005; Горенко О.М. “Європейський фініш” країн Центрально-Східної Європи і проблема економічного суверенітету // Міжнародні зв’язки України: наукові пошуки і знахідки. – К., 2004, вип.13. – с.215-237; Зеленько Г.І. Політична “матриця” громадянського суспільства (досвід країн Вишеградської групи та України). – К., 2007; Мороз Д.О. Виникнення та розвиток системи багатостороннього співробітництва країн-членів Вишеградської четвірки (1991-2004 рр.). Автореферат дисертації к.і.н. – К., 2006; <http://www.visegradgroup.org> ; Досвід країн Вишеградської четвірки на шляху до ЄС: Можливості для України: Аналітичні оцінки. – Ужгород, 2003; Кіш Є.Б. Центральна Європа в сучасній системі сворегіональної інтеграції: Монографія. – Ужгород, 2008.

С.В.Віднянський, А.Ю. Мартинов.

ВІДЕНСЬКА БИТВА 1683 – одна з центральних битв австрійсько-турецької війни 1683-84. Відбувалася 22 (12) вересня після тривалої облоги австрійської столиці м.Відень більш ніж 100-тисячною армією Османської імперії під керівництвом великого візира Кара-Мустафи. Крім турків, до цієї армії входили татарські, молдовські (на боці господаря Г.Дуки воювало також кілька козацьких сотень з Правобережної України), волоські, симиградські та угорські підрозділи. Союзницькі війська австрійців, німців і поляків (за участі підрозділів українського козацтва), які очолював польський король Ян III Собеський, налічували близько 70 тис. осіб. У результаті битви, основний тягар якої несли польські підрозділи (певна частина яких формувалася з українського населення “руських” воєводств Речі Посполитої), Відень було звільнено від облоги, а турки втратили близько 17 тис. вояків. Під час битви відзначився виходець з Галичини, мешканець столиці Австрії Ю.Кульчицький, який пробрався з оточеного міста з листами про допомогу. Однак, незважаючи на цю перемогу, частини турецької армії залишилися на теренах Центральної та Центрально-Східної Європи. Завершенням воєнних подій під Віднем став похід союзницьких військ до Угорщини і Словаччини. У цьому поході відзначилися козацькі полки (близько 5 тис. осіб), що прибули з Правобережної України та Запорозької Січі. Під проводом полковників М.Булиги, Й.Менжинського,

Я.Ворони, С.Корсунця, В.Іскрицького та С.Палія вони взяли участь у битвах під угорськими містами Паркани 17–19 (7–9) жовтня та Естергом 5–6 листопада (26–27 жовтня) і словацьким Щецином 25 (15) жовтня. Складовою частиною цих подій став похід взимку 1684 українського війська на чолі з правобережним гетьманом С.Куницьким на землі турецьких союзників – Білгородської орди. Перемога під Віднем засвідчила спроможність монарших дворів Європи виступити єдиним фронтом проти турецької загрози і підштовхнула до створення у березні 1684 союзницької військово-політичної антитурецької коаліції держав – “Священної ліги” (Австрії, Польщі, Венеції та Папської області).

Літ.: Німчук І. Українці і відсіч Відня 1683 р. – Львів, 1933; Wimmer J. Wyprawa Wiedeńska 1683 r. – Warszawa, 1957; Kara Mustafa pod Wiedniem. Źródła muzlmańskie do dziejów wyprawy wiedeńskiej 1683 roku. – Kraków, 1973; Яницький Б. Відень 1683. Козаки і Кульчицький. – Відень, 1983; Wimmer J. Wiedeń 1683. Dzieje kampanii i bitwy. – Warszawa, 1983; Podhorodecki L. Wiedeń 1683. – Warszawa, 1983; Zygulski Z. Odsiecz Wiednia 1683. – Kraków, 1994; Чухліб Т. Чи вирішена проблема участі українських козаків у битві під Віднем 1683? В кн.: Українська козацька держава: витоки та шляхи історичного розвитку. Матеріали читань. – К., 1997, вип.6.

Т.В.Чухліб.

ВІДЕНСЬКИЙ МИРНИЙ ДОГОВІР 1809. Підписаний Австрійською імперією і наполеонівською Францією 14 жовтня у Відні. Завершив австро-французьку війну, яка розпочалася 14 квітня 1809 вторгненням Австрії у підвладні Франції території, зокрема Варшавське герцогство. Останнє, віддавши австрійцям Варшаву, розгорнуло наступ на Галичину. Сюди ж на вимогу Наполеона Бонапарта ввела свої війська і Російська імперія. Командувач військами герцогства кн. Ю.Понятовський не погоджувався на розмежування Галичини між польською й російською частинами, посиляючись на директиву Наполеона “зайняти від його імені обидві Галичини, прийняти від жителів присягу вірності, суд і розправу чинити його ім’ям, герби австрійські всюди замінити французькими”. Водночас у Львові діяв призначений імператором Олександром І російський губернатор, який вимагав від командувача російськими військами кн. С.Голіцина створити на зайнятій території власну адміністрацію з “надійних людей Галичини” або росіян, використати “доходи Галичини” для потреб російської армії.

12 липня 1809 Наполеон продиктував умови перемир’я. Австрія зазнала величезних втрат в Італії; війська, введені в Галичину, залишалися на здобутих територіях. Натякнувши в середині вересня емісарові царя О.Чернишову на можливість приєднання до Росії земель по р. Сан (притока Вісли) з “другим містом Галичини Лембергом” (тобто Львовом) включно, французький імператор 10 жовтня сповістив царя про швидке підписання договору, не